

Frjálst land
félagasamtök
<https://www.frjalstland.is/>
frjalstland@frjalstland.is

Atvinnuveganefnd Alþingis
 nefndasvid@althingi.is.
 birgittak@althingi.is

Reykjavík, 24.4.2019

Umsögn um þingskjal 1242, 782. mál. 149. löggjafarþings:

Frumvarp til laga um breytingu á raforkulögum og lögum um Orkustofnun (EES-reglur, viðurlagaákvæði).

Í texta frumvarpsins koma m.a. eftirfarandi mikilvæg atriði fram:

„Frumvarpið er til innleiðingar á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2009/72/EB. Íslenska ríkið skal koma á fót eftirlitsaðila, kallaður „raforkueftirlit Orkustofnunar“, til þess að hafa eftirlit með að tilskipanir, það er valdsborð og reglur ESB um raforkukerfi, séu virtar. Íslensk stjórnvöld hafa ekki vald yfir eftirlitsaðilanum.“

„-Tilskipun 2009/72/EB gerir - kröfur um að eftirlitsaðilinn sé ekki einungis sjálfstæður gagnvart raforkufyrirtækjunum heldur einnig gagnvart stjórnvöldum, sbr. 35. gr. hennar. Í túlkunartexta framkvæmdastjórnarinnar er sérstaklega nefnt að raforkueftirlit eigi ekki að vera deild innan ráðuneyta - Með frumvarpi þessu er lagt til að skýrt verði kveðið á um sjálfstæði raforkueftirlits Orkustofnunar. Með þeirri útfærslu er meðal annars tekið mið af fyrirmynd frá Noregi um sjálfstæðan eftirlitsaðila á raforkumarkaði-“ <https://www.althingi.is/alttext/149/s/1242.html>

Í texta tilskipunarinnar koma m.a. eftirfarandi mikilvæg atriði fram:

- Tilskipun 2009/72 setur sameiginlegar reglur (ESB) um framleiðslu, flutning, dreifingu og afhendingu rafmagns
- Reglur tilskipunarinnar kveða á um skipulagningu og starfsemi á sviði raforku, markaðsaðgang, viðmiðanir og málsmeðferð við leyfisveitingu og rekstur raforkukerfa-
- aðildarríkin skulu ábyrgjast sjálfstæði eftirlitsyfirvaldsins-
- skal aðildarríki sjá til þess – að eftirlitsyfirvaldið:
  - a) sé lagalega aðgreint og óháð öllum öðrum opinberum aðilum-
  - b) tryggi að starfsfólk þess og þeir sem fara með stjórn hennar – leiti ekki eftir eða taki við beinum fyrirmælum frá neinni ríkisstofnun eða öðrum opinberum aðila-
- Skyldur og valdsvið eftirlitsyfirvalds, Raforkueftirlits Orkustofnunar, eru m.a.:
  - Þriðja raforkutilskipunin skilgreinir hlutverk og verkefni sem eru falin eftirlitsaðilum, sbr. 36. og 37. gr. hennar-
  - að ákvarða eða samþykkja-gjaldskrár fyrir flutning og dreifingu-
  - að tryggja að flutnings og dreifikerfisstjórar og, ef við á, kerfiseigendur, ásamt eigendum raforkufyrirtækja, uppfylli skyldur sínar samkvæmt þessari tilskipun og annarri viðeigandi löggjöf ESB-
  - að fara að, og framkvæma, allar viðeigandi lagalega bindandi ákvarðanir ACER og framkvæmdastjórnar ESB-
  - að fylgjast með framkvæmd reglna sem varða hlutverk og ábyrgð flutningskerfisstjóra,

dreifikerfisstjóra, birgja og viðskiptavina og annarra markaðsaðila-
 -fylgjast með fjárfestingaráætlunum – og kveða á um mat á fjárfestingaáætlunum
 flutningskerfisstjóra í ársskýrslu sinni hvað varðar samræmi við netþróunaráætlunina fyrir
 Bandalagið-
 -að gefa út bindandi ákvarðanir um raforkufyrirtæki-
[https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-
 documents/translated-acts/icelandic/i32009L0072.pdf](https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/other-legal-documents/translated-acts/icelandic/i32009L0072.pdf)

Álitsgerð Stefáns Más Stefánssonar og Friðriks Árna Friðrikssonar frá 19.3.2019 um orkupakka 3 fjallar m.a. um tilskipun 2009/72/EB en hún kallar á sjálfstæða stofnun, raforkueftirlit Orkustofnunar sem heyri ekki undir íslensk stjórnvöld. Í álitum Stefáns og Friðriks kemur fram að núverandi Orkustofnun heyrir undir almennar eftirlits- og yfirstjórnarheimildir ráðherra í samræmi við almennar reglur stjórnsýsluréttar. Orkustofnun er þannig ekki að öllu leyti stjórnunarlega sjálfstæð gagnvart ráðherra. Að mati Stefáns og Friðriks.

“– vekur þetta spurningar um hvort lagaleg umgjörð Orkustofnunar fullnægi þeim kröfum sem tilskipun 2009/72/EB gerir til sjálfstæðis landsbundinna eftirlitsaðila. Slíkt er sjálfstætt athugunarefni sem ekki verður vikið frekar að hér.–“

Svarið er augljóslega að núverandi Orkustofnun getur ekki tekið við hlutverki landsbundins eftirlitsaðila, stofna verður sérstaka stofnun, Raforkueftirlit Orkustofnunar, sem heyrir undir ESB eins og gert var í Noregi.

Tilskipun 2009/72/EB krefst stofnunar stjórnvaldsstofnunar utan valdsviðs íslenskra stjórnvalda sem er afsal á stjórnvaldi landsins.

Auk þess sem útvíkkað stjórnvald ESB yfir íslenska orkukerfinu verður til aukins valdaleysis Íslendinga og enn aukins skaða fyrir nýtingu á þessari meginauðlind Íslands, teljum við að lagafrumvarpið sé í andstöðu við stjórnsýslurétt landsins og Alþingi beri því að hafna því.

Virðingarfyllt

f.h. stjórnar Frjáls lands

Sigurbjörn Svavarsson

Friðrik Daníelsson